

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
Enheten för processrätt och
domstolsfrågor
103 33 Stockholm

Betänkandet Ett effektivare brottmålsförfarande – några ytterligare åtgärder (SOU 2005:117)

Datainspektionen har utifrån sitt verksamhetsområde följande synpunkter på förslagen i betänkandet.

5 Uppgiftsutbytet mellan de brottsbekämpande myndigheterna

Datainspektionens inställning: Datainspektionen avstyrker utredningens förslag till generell sekretessbrytande bestämmelse i 9 kap. 17 § sekretesslagen med hänsyn till att en sådan reglering förutsätter en för de brottsbekämpande myndigheterna gemensam registerlagstiftning eller i vart fall likartade regler som preciserar hur uppgifterna ska få hanteras.

Skäl: De brottsbekämpande myndigheterna måste naturligtvis ges möjligheter till ett utbyte av uppgifter som medför att brottsbekämpningen kan bli effektiv. Samtidigt måste enskildas rätt till respekt för sitt privatliv upprätthållas. En avvägning mellan myndigheternas informationsbehov och den enskildes intresse av skydd för den personliga integriteten måste således ske. Bestämmelser som tillvaratar enskildas personliga integritet och som bygger på en sådan avvägning finns intagna i registerförfattningar som reglerar automatiserad behandling av personuppgifter inom skilda verksamheter. Som exempel kan nämnas nuvarande

bestämmelser i polisdatalagen och polisdataförordningen om utlämnande av uppgifter i en särskild undersökning (SUR), uppgifter ur kriminalunderrättelseregistret (KUR) och uppgifter i allmänt spaningsregister (ASP) etc. jämte motsvarande bestämmelser i t.ex. registerlagstiftning för bl.a. skattebrottsenheterna och tullverkets brottsbekämpande verksamhet. Utredningen anser att utgångspunkten bör vara att frågan om möjligheten att lämna uppgifter mellan myndigheterna ska uttömmande regleras i sekretesslagen varigenom bestämmelserna i registerlagstiftningen kan inriktas på att avgränsa åtkomsten till uppgifterna oberoende av myndighetsgränserna. Ett sådant synsätt förutsätter enligt Datainspektionens mening att sekretessregleringen får ett innehåll som avspeglar samma noggranna avvägningar mellan informationsbehov och integritetsskyddsintresset som nuvarande registerförfattningar innehåller för uppgifter som hålls i automatiserade register hos de brottsbekämpande myndigheterna. Konsekvensen av utredningens förslag innebär att avvägda integritetsskyddsregler i registerförfattningarna får stå tillbaka för en allmänt hållen sekretessbrytande bestämmelse i ett nytt femte stycke i 9 kap. 17 § sekretesslagen. Detta är något som Datainspektionen inte kan tillstyrka. Datainspektionen kan således konstatera att den föreslagna bestämmelsen är en generell sekretessbrytande bestämmelse som inte innehåller några begränsningar i fråga om exempelvis brottstyp utan omfattar uppgifter som angår misstankar om alla brott. Bestämmelsen omfattar dessutom allehanda slags information såsom ren underrättelseinformation utan krav på att det sker en prövning av den mottagande myndighetens behov av uppgiften. Som Datainspektionen uppfattar förslaget blir det fråga om att alla brottsbekämpande myndigheter ska "äga" varandras information. Det kan vara fråga om mycket känslig information. Vad kommer exempelvis att gälla för lagrade trafikdata eller uppgifter om enskilda personer som en brottsbekämpande myndighet samlat in genom hemlig avlyssning eller med stöd av andra tvångsmedel? Ska sådana uppgifter kunna få fritt lämnas mellan myndigheterna?

Om bestämmelsen inte byggs på med bestämmelser som innehåller olika rekvisit som måste vara uppfyllda för att sekretessgenombrott ska föreligga kan det bli fråga om ett obegränsat utlämnande av uppgifter mellan dessa myndigheter utan att

man vet något om den mottagande myndighetens behov av uppgifterna eller hur denna information kommer att hanteras. Därmed kan det bli fråga om ett informationsutbyte som står i strid med grundläggande dataskyddsprinciper i fråga om kraven på nödvändig behandling av personuppgifter. Man måste också betänka att exempelvis uppgifter som förekommer i underrättelseverksamhet är mera vaga och oprecisa än motsvarande uppgifter i en förundersökning. Om sådana uppgifter inte hålls inom ramen för det särskilda ärendet utan sprids finns det risk för att de värderas fel eller tillmäts större betydelse än de faktiskt har. Det kan röra sig om grundlösa påståenden om brott, lösa rykten om någons anknytning brottslig verksamhet och liknande. Ett fritt flöde av sådana uppgifter mellan de brottbekämpande myndigheterna kan innebära risker för laglydiga medborgares privatliv. Datainspektionens slutsats är således att den föreslagna sekretessbrytande bestämmelsen har getts en alltför vid utformning. Datainspektionen kan ge utredningen rätt i sin bedömning vad gäller behovet av en gemensam registerlagstiftning eller i vart fall så likartade registerförfattningar som möjligt för den brottbekämpande verksamheten inom polisen, Ekobrottsmyndigheten, Tullverket, Skatteverket och Kustbevakningen (se s. 170). Det gäller enligt Datainspektionens mening särskilt om man, som utredningen nu i princip föreslår, slopar sekretessgränserna mellan de olika brottbekämpande myndigheterna och ser de som en myndighet. Till skillnad från utredningen anser Datainspektionen att ett genomförande av en så genomgripande förändring som förslaget till ny sekretessbrytande bestämmelse i femte stycket 9 kap. 17 § sekretesslagen förutsätter att de brottbekämpande myndigheternas registerförfattningar har en så likartad utformning som möjligt i fråga om villkoren för att behandla uppgifter om enskilda personer. Dessvärre har utredningen inte haft möjlighet att inom ramen för sitt arbete lämna några förslag rörande registerförfattningarna utan har hänvisat till att det pågår en översyn av flera av de gällande registerförfattningarna i den brottbekämpande verksamheten.

Datainspektionen kan konstatera att utredningens förslag bara är ett i raden av ett antal olika förslag som presenterats för statsmakterna under senare år till åtgärder som är avsedda att underlätta för de brottbekämpande myndigheterna i den angelägna kampen mot den allt mer avancerade brottsligheten. Datainspektionen

vill i sammanhanget erinra om vad inspektionen pekade på i sitt yttrande över BRUs delbetänkande Tillgång till elektronisk kommunikation i brottsutredningar m.m. (SOU 2005:38) om nödvändigheten av att lagstiftaren vid sin prövning gör en sammantagen bedömning som tar hänsyn till de samlade effekterna av de förslag som man avser att genomföra. Det behövs också en analys av konsekvenserna när det gäller den vidare hanteringen av den mängd uppgifter om enskilda människor som samlas in (se bilagt yttrande). En ny polisdatatalag är angelägen i sammanhanget.

6 Några ytterligare frågor kring utbyte av uppgifter i rättsväsendet

Datainspektionens inställning: Datainspektionen har ingen erinran mot att polisen ska få lämna uppgifter till Kriminalvården om det behövs för att upprätthålla säkerheten inom kriminalvården. På förevarande underlag avstyrker Datainspektionen utredningens förslag att ändra 44 § förordningen (2001:68) om behandling av personuppgifter inom kriminalvården.

Skäl: Utredningen förslår två sekretessbrytande regler som avser att underlätta utlämnande av sekretessbelagda uppgifter från Kriminalvården till Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten eller en polismyndighet och utlämnande av sekretessbelagda uppgifter från Ekobrottsmyndigheten eller en polismyndighet till Kriminalvården. Utredningen föreslår vidare att flera integritetsskyddande begränsningar som gäller för direktåtkomst och utlämnade av uppgifter om personer i Kriminalvårdens säkerhetsregister enligt 44 § förordningen (2001:68) om behandling av personuppgifter inom kriminalvården tas bort. Detta för att en ny sekretessbrytande bestämmelse i 7 kap. 21 § andra stycket sekretesslagen ska få full genomslagskraft. Om förutsättningarna i 44 § nämnda förordning slopas så måste enligt Datainspektionens mening den sekretessbrytande bestämmelsen förses med motsvarande begränsningar. I likhet med förslaget till sekretessbrytande bestämmelse för uppgiftsutbytet mellan de brottsbekämpande myndigheterna kan Datainspektionen inte tillstyrka utgångspunkten att frågan om möjligheten att lämna uppgifter ska uttömmande regleras i sekretesslagen (se

Datainspektionens skäl under avsnitt 5 ovan). Datainspektionen kan inte tillstyrka att man tar bort de begränsande bestämmelserna i förordningen om behandling av personuppgifter inom kriminalvården.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektören Göran Gräslund i närvaro av chefsjuristen Leif Lindgren, datarådet Gaby Borglund och datarådet Hans-Olof Lindblom, föredragande.

Göran Gräslund

Hans-Olof Lindblom

Bilaga: Datainspektionens yttrande den 12 december 2005 (dnr 1391-2005) över delbetänkandet Tillgång till elektronisk kommunikation i brottsutredningar m.m. (SOU 2005:38).